

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВОЛИНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ
ТА СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ:
ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ТА НАЦІОНАЛЬНИЙ ВИМІР**

***CURRENT PROBLEMS OF SOCIAL WORK
AND SOCIAL SECURITY:
EUROPEAN AND NATIONAL DIMENSION***

**Матеріали
III Міжнародної науково-практичної конференції
(29-30 травня 2025 року)**

Луцьк – 2025

УДК 364(4 + 477) (08)
А43

Рекомендовано до друку вченою радою
факультету педагогічної освіти та соціальної роботи
Волинського національного університету імені Лесі Українки
(протокол № 10 від 19 травня 2025 р.)

НАУКОВА РЕДАКЦІЯ

Бевз Г.М. – доктор педагогічних наук, професор
Слозанська Г.І. – доктор педагогічних наук, професор
Mirowska Mariola doktor, profesor
Чернета С. Ю. – доктор педагогічних наук, професор
Степаненко В.І. – доктор педагогічних наук, професор
Бичук І.О. – кандидат філософських наук, доцент
Бєлкіна-Ковальчук О.В. – кандидат педагогічних наук, доцент
Колосок А.М. – кандидат економічних наук, доцент

А43 Актуальні проблеми соціальної роботи та соціального забезпечення : європейський та національний вимір : Матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції (29–30 травня 2025 року) [Текст] / за заг. ред. С. Ю. Чернети. Луцьк, 2025. 256 с.

У збірнику представлено матеріали доповідей учасників III Міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні проблеми соціальної роботи та соціального забезпечення : європейський та національний вимір».

Матеріали подано в авторській редакції.

© Волинський національний університет
імені Лесі Українки, 2025

Вольнова Леся	
РОЛЬ ВИКЛАДАННЯ ПСИХОЛОГІЧНИХ ДИСЦИПЛІН МАЙБУТНІМ ФАХІВЦЯМ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ	48
Гасанова Лейла	
ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕМОЦІЙНИХ НАВИЧОК УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ ЯК ПРІОРИТЕТ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ РОБОТИ В ЗАКЛАДІ ОСВІТИ В УМОВАХ СОЦІАЛЬНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ	51
Гелецька Ірина	
ТРАНСФОРМАЦІЯ СИСТЕМИ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ В УМОВАХ МАСШТАБНИХ ВНУТРІШНІХ ПЕРЕМІЩЕНЬ НАСЕЛЕННЯ	55
Гладиш Марія, Тимчишин Ілля	
ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА ПІДТРИМКА ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ	59
Данилюк Катерина	
РОЗВИТОК ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ СОЦІАЛЬНИМИ ПОСЛУГАМИ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ	62
Дергачова Катерина	
МІЖНАРОДНІ ПРОЄКТИ З РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ ЯК ОРГАНІЗАЦІЙНА ФОРМА СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ В ГРОМАДАХ	65
Діброва Олег	
РОЗВИТОК ГОРИЗОНТАЛЬНИХ ЗВ'ЯЗКІВ І СОЦІАЛЬНОГО КАПІТАЛУ В ДЕОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАДАХ	68
Дубич Клавдія	
АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ	72
Зубрицька-Макота Ірина	
ВИВЧЕННЯ СУПЕРВІЗОРСТВА ТА КОНСУЛЬТУВАННЯ ЯК ВАЖЛИВИХ КОМПОНЕНТІВ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ І СОЦІАЛЬНИХ ПЕДАГОГІВ	76
Калаур Світлана	
ПРОВІДНІ ПРИНЦИПИ НАДАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ ПІД ЧАС РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ	79
Колосок Андрій	
РИНОК СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ: СТАН, ПРОБЛЕМИ, ПЕРСПЕКТИВИ	83

2. Байдик В.В. Психологічні характеристики професійної деструкції та професійного вигорання у працівників освіти. *Теоретичні і прикладні проблеми психології*. 2019. № 3 (29). С. 17-24.

3. Дударьов В.В. Форми попередження професійного вигорання соціальних працівників: матеріали доповідей та повідомлень міжнародної науково-практичної конференції «Соціологія та соціальна робота в умовах національних та регіональних викликів» (Ужгород, 27 вересня 2019). С. 29-30.

Світлана Калаур

доктор педагогічних наук, професор,

Тернопільський національний педагогічний університет

імені Володимира Гнатюка

ПРОВІДНІ ПРИНЦИПИ НАДАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ ПІД ЧАС РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ

Уже понад три роки наша країна живе в умовах повномасштабної війни з боку нашого східного сусіда – росії. Цей факт суттєво відобразився на усіх сферах життєдіяльності нашої країни, однак найбільше змін зазнала соціальна сфера. Наголосимо на тому, що під час війни фахівці соціальних служб та соціальних установ стикаються із новими викликами, які варто в першу чергу ефективно та цілеспрямовано розв'язувати (психологічні травми, втрата житла, масовим переміщенням населення, супровід ветеранів війни, посттравматичний стресовий синдром, соціальна ізоляція, ріст насильства та агресії та ін.). Як наслідок, соціальні працівники повинні кардинально змінити принципи своєї професійної діяльності для того, щоб ефективно задовольняти усі потреби різних категорій споживачів соціальних послуг. Вважаємо, що якість надання соціальних послуг нині перебуває у залежності від використання найбільш доцільних принципів.

Констатуємо, що нині не названо повного й загальновизнаного переліку найбільш ефективних принципів, які мають бути покладені в основу реалізації соціальних послуг фахівцями соціальних служб. На основі узагальнення наукових джерел [1; 2; 3; 4; 5; 6] та власних спостережень можемо констатувати, що до переліку найбільш перспективних принципів, які обумовлюють ефективність

роботи соціальних працівників в умовах війни доцільно віднести наступний перелік принципів, як-от: гуманізму, мобільності, комплексності, інклюзивності, конфіденційності, адаптованості до потреб конкретного клієнта.

На наш погляд найбільш вагомим принципом реалізації соціальних послуг під час війни виступає принцип гуманізму. Цей принцип є профілюючим з огляду на те, що фахівці соціальної сфери повинні керуватися під час здійснення своїх прямих професійних обов'язків цінностями людяності, мати глибоку повагу до гідності кожного клієнта, який звернувся по допомогу. Причому варто брати до уваги той факт, що соціальний працівник має проявляти особливу увагу до найбільш вразливих категорій споживачів соціальних послуг, а саме до дітей, людей з інвалідністю, осіб похилого віку, військовослужбовців та ветеранів, які зазнали поранень. Як доводять Т. Лях, А. Бойко, А. Харітонов [3] отримання принципу гуманізму підвищує атмосферу довіри між фахівцями соціальних служб та їхніми безпосередніми клієнтами. Як свідчить практика, принцип гуманізму найбільш доцільно реалізувати шляхом організації кризових центрів для осіб, які пережили військові дії де варто надавати соціальну та психологічну допомогу.

Принцип мобільності має безпосереднє відношення до якості надання соціальних послуг в умовах російсько-української війни. Він є вагомим з огляду на те, що люди з окупованих територій змушені часто змінювати місце свого тимчасового проживання. Даний принцип з практичної точки зору передбачає створення мобільних груп соціальних працівників, які забезпечують виїзні консультації, здійснюють онлайн-супровід та обслуговують телефонні гарячі лінії. Вважаємо, що максимальна реалізація принципу мобільності дозволяє забезпечити доступ до соціальних послуг тим громадянам України, які знаходяться у віддалених районах які знаходяться у близькості до ведення бойових дій [3, с. 48-49].

Принцип комплексності надання соціальних послуг спрямований на забезпечення всебічної підтримки клієнтам, адже соціальні проблеми, з якими стикаються постраждалі від війни, є дуже багатогранні. З огляду на це, сьогодні потрібен одночасний доступ до різних видів надання допомоги клієнтам. А саме мова йде про надання соціальної, матеріальної, психологічної, соціально-

економічної допомоги. Наприклад, дитина, що пережила травматичні події, потребує не лише соціальної підтримки, а й кваліфікованого психологічного супроводу для адаптації [3; 4].

Наголосимо на необхідності дотримання під час надання соціальних послуг українцям в умовах війни принципу інклюзивності. З методичної точки зору, як доводять науковці [4, с. 63-71], цей принцип означає забезпечення рівного доступу до отримання якісних соціальних послуг усім українським громадянам незалежно від їхнього стану здоров'я. саме тому надзвичайно важливо створювати та якісно реалізовувати спеціальні програми підтримки для осіб з інвалідністю, людей похилого віку, які можуть стикатися з додатковими труднощами в отриманні соціальної допомоги. Зокрема, беручи до уваги те, що сьогодні значно збільшилася кількість осіб з інвалідністю (як військових, так і цивільного населення), що мають травми через військові дії російських агресорів, особливо вагоме запровадження онлайн-навчання для дітей із зон бойових дій, надання можливості отримати освіту в системі післядипломної освіти та ваучерного навчання та ін.

Принцип конфіденційності також вважаємо важливим у процесі реалізації соціальної політики в Україні та надання соціальних послуг, оскільки багато постраждалих від дій російських агресорів можуть боятися розголошення своєї власної історії, особливо якщо мова йде про жертв фізичного чи сексуального насилля, переселенців або військовополонених. Саме тому дотримання соціальними працівниками даного принципу сприяє зміцненню довіри до надавачів соціальних послуг та відновлення у клієнтів віри у справедливість [5].

Вважаємо за доцільне також зробити наголос на вагомості дотримання соціальними працівниками принципу адаптованості до потреб конкретного клієнта. У нашому розумінні даний принцип передбачає здатність фахівця соціальної служби швидко реагувати на нові виклики, які провокує війна. Наприклад, у разі раптової ескалації бойових дій соціальні служби мають ефективно змінювати форми допомоги, використовувати цифрові платформи. Поділяємо позицію українських дослідників у тому, що навіть після завершення активних бойових дій соціальна робота має продовжуватися, адже наслідки війни можуть відчуватися

роками. Тому важливо створювати довготривалі програми реабілітації, які будуть орієнтовані на конкретних клієнтів.

У підсумку наголосимо на тому, що даний перелік принципів (гуманізму, мобільності, комплексності, інклюзивності, конфіденційності, адаптованості до потреб конкретного клієнта) у нашому баченні, забезпечують ефективність й гнучкість соціальної підтримки різних категорій клієнтів, а також дозволяють оперативно реагувати на проблеми та виклики, які ставить війна до соціальних працівників. Вважаємо, що організація соціальної роботи в умовах війни вимагає максимального професіоналізму та передбачає дотримання соціальними працівниками даного спектру ключових принципів. Усе це призведе до підвищення якості соціальних послуг, сприятиме гнучкості та оперативності під час надання соціальних послуг клієнтам. Саме гуманізм, мобільність, комплексність, інклюзивність, конфіденційність та адаптованість в максимальній степені сприяють ефективному подоланню соціальних наслідків війни та забезпечить постраждалим належний рівень соціальної підтримки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Денисюк О. Актуальні питання соціальної роботи : навч. посіб. Ужгород: РІК-У. 2023. 420 с.
2. Дуля А., Лютий В. Досвід представництва інтересів внутрішньо переміщених осіб недержавними організаціями. *Humanitas*. 2023. № 3. С. 15-22.
3. Лях Т., Бойко А., Харітонов А. Соціальна робота з постраждалими від воєнних дій: успішні практики співпраці державних і громадських організацій. *Соціальна робота: реалії та перспективи*. 2024. С. 48-51.
4. Кравченко О. Соціальна робота в громаді в умовах війни. *Zeszyty Naukowe Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. Witelona w Legnicy*. Nr. 42 (1). 2022. P. 63-71.
5. Сахарук Ю. Соціальна робота з вразливими групами населення в умовах воєнного стану. *Соціальна робота та соціальна освіта*. 2024. №. 1 (12). С. 48–54.
6. Черевата О. Соціальна допомога людям похилого віку в умовах воєнного стану. *Могиланські читання – 2022. Досвід та тенденції розвитку суспільства в Україні : глобальний, національний та регіональний аспекти* : тези доп. XXV Всеукр. наук.-практ. конф. : тези доп., Миколаїв, 7-11 листоп. 2022 р. / ЧНУ ім. Петра Могили. Миколаїв : Вид. ЧНУ ім. Петра Могили, 2022. С. 22–25.